

ВІД РЕДКОЛЕГІЇ

Перші дослідження пам'яток зарубинецької та черняхівської культур, яким нині виповнилось 100 років, пов'язані з ім'ям видатного київського археолога Вікентія В'ячеславовича Хвойки, який понад 20 років свого життя присвятив дослідженню старожитностей Придніпров'я. Він не належав до дипломованих вчених, своїми знаннями завдячував здебільшого собі самому. Маючи чудову пам'ять, дослідник поповнював освіту читанням книжок з археології, стародавньої історії та доісторичної культури.

Наукова спадщина В. В. Хвойки значна і важлива. Матеріали, здобуті під час

В. В. Хвойка

досліджень і сьогодні є цінним джерелом для вчених, які висвітлюють стародавню історію півдня Східної Європи. В. В. Хвойка збагатив археологічну науку України, відкривши цілий ряд нових культур. Серед них визначне місце посідають так звані поля поховань, пам'ятки добре знані в Центральній Європі і на той час зовсім невідомі у Східній Європі. Саме з розкопок В. В. Хвойкою могильників поблизу сіл Зарубинці (1899 р.), Черняхів (1900 р.), Ромашки (1899, 1901 рр.) починається відлік нового етапу у вивченні проблеми походження слов'ян з урахуванням археологічних джерел.

Дослідження цих пам'яток дозволили В. В. Хвойці розробити періодизацію старожитностей Середнього Подніпров'я, яка й досі не втратила актуальності для часу від рубежу н. е. до кінця I тисячоліття. Чітке розмежування окремих хронологічних періодів базувалось на конкретних типах пам'яток. Окремі послідовні періоди були пов'язані з пам'ятками зарубинецького та черняхівського типів.

В. В. Хвойка намагався окреслити все передісторичне життя Наддніпрянщини. Не вважаючи міграції вирішальним фактором в історії, у всіх своїх працях він провадить думку про те, що населення України від Карпат до Дніпра було слов'янським упродовж усього передісторичного часу. Він констатує моменти блискучого розвитку і занепаду в його культурі, показує впливи інших народів, які, часом, поневолювали і витісняли корінних мешканців далі на північ, у лісові краї.

Час довів, що зарубинецька і черняхівська культури репрезентують виключно важливі історичні явища, без урахування яких неможливо побудувати історію Східної Європи в I тис. н. е. Після Другої світової війни розгорнулися масштабні дослідження старожитностей I тис. н. е. Виявився великий територіальний розмах черняхівської культури — одного з найбільших і яскраво виражених соціально-економічних і культурних утворень першої половини I тис. н. е. Її пам'ятки охоплюють майже всю лісостепову і частину степової зони Східної Європи від Прикарпаття до вододілу Дніпра і Дону, значну частину території Молдови і Румунії, сягаючи на південному заході Дунаю. Картографовано вже понад три тисячі черняхівських пам'яток. Дискусія про хронологію і, особливо, етнічну належність культури триває й досі, що поставило черняхівську проблематику на одне з чільних місць у вивченні європейських старожитностей.

Дослідження зарубинецької культури дозволили не лише віднайти сотні нових пам'яток (зараз їх відомо понад 500), а й відкрити нові типи пам'яток, що генетично з нею пов'язані. Це, насамперед, київська і зубрицька культури та пізньюзарубинецькі пам'ятки.

Отже, значна джерельна база дає якісно нову інформацію до вивчення проблеми походження і ранньої історії слов'ян.

Це число журналу присвячено дослідженням, пов'язаним з подальшою розробкою наукової спадщини В. В. Хвойки, в першу чергу, етнокультурних процесів на території України від рубежу н. е. до VIII—IX ст.